

KÖRFEZ ARAP ÜLKELERİNİN TÜRKİYE’NİN SURİYE’DEKİ BARIŞ PINARI HAREKÂTI’NA YAKLAŞIMI*

Fatma SAĞINCI**

İlhan ARAS***

ÖZET

Türkiye, güvenlik ve terör sorunları nedeniyle Irak ve Suriye’de birçok operasyon yapmıştır. Suriye’ye yapılan Barış Pınarı Harekâtı’nı da bu çerçevede ele almak mümkündür. Harekât, küresel güçlerden uluslararası örgütlere, komşu ülkelerden Arap dünyasına kadar geniş bir yelpazede yankı bulmuştur. Bu çerçevede, Barış Pınarı Harekâtı’ndan dolayı Türkiye’ye karşı olumsuz açıklamalar da dikkat çekmiştir. Çalışmada, Körfez Arap ülkelerinin Türkiye’nin Barış Pınarı Harekâtı’na yaklaşımı ele alınacaktır. Türkiye’nin Harekâtı’na karşı yaklaşım, Körfez Arap ülkeleri olan Suudi Arabistan, Katar, Bahreyn, Umman, Birleşik Arap Emirlikleri ve Kuveyt’in lider veya yetkililerinin söylemlerinden hareketle incelenmiştir. Çalışmada, Katar haricindeki Körfez Arap ülkelerinin Türkiye’nin Barış Pınarı Harekâtı’na yaklaşımlarının olumsuz olduğu bulgusuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Türkiye, Barış Pınarı Harekâtı, Körfez Arap Ülkeleri, Suriye.

JEL Kodları: H56, N40, N45

APPROACH OF GULF ARAB COUNTRIES TOWARDS TURKEY’S OPERATION PEACE SPRING IN SYRIA

ABSTRACT

Turkey has made many operations in Iraq and Syria because of security and terrorism issues. It is also possible to consider Operation Peace Spring in Syria within this framework. Operation has resonated in a wide range from global powers to international organizations, from neighboring countries to the Arab world. In this context, the negative statements against Turkey because of the Operation Peace Spring also drew attention. In the study, the approach of Gulf Arab countries towards Turkey’s Operation Peace Spring will be discussed. The approach towards Operation of Turkey has been examined considering leaders or officials of the Gulf Arab states, namely, Saudi Arabia, Bahrain,

---

* 6 Aralık 2019’da Bolu’da düzenlenen Uluslararası İlişkiler Öğrenci Kongresi’nde sunulmuş bildirinin güncellenmiş ve yeniden yazılmış halidir.

** Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü Öğrencisi, fatmasag.19@gmail.com

*** Doç. Dr., Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü, ilhanaras@nevsehir.edu.tr, ORCID: 0000-0001-5120-8117

Makale Geçmişi/Article History

Başvuru Tarihi / Date of Application : 8 Mart 2020

Düzeltilme Tarihi / Revision Date : 24 Nisan 2020

Kabul Tarihi / Acceptance Date : 24 Nisan 2020

Araştırma Makalesi/Research Article

Oman, United Arab Emirates, and Kuwait. In the study, it is found that the approach of Gulf Arab countries except for Qatar towards Turkey's Operation Peace Spring is negative.

Keywords: Turkey, Operation Peace Spring, Gulf Arab Countries, Syria.

JEL Codes: H56, N40, N45

1. GİRİŞ

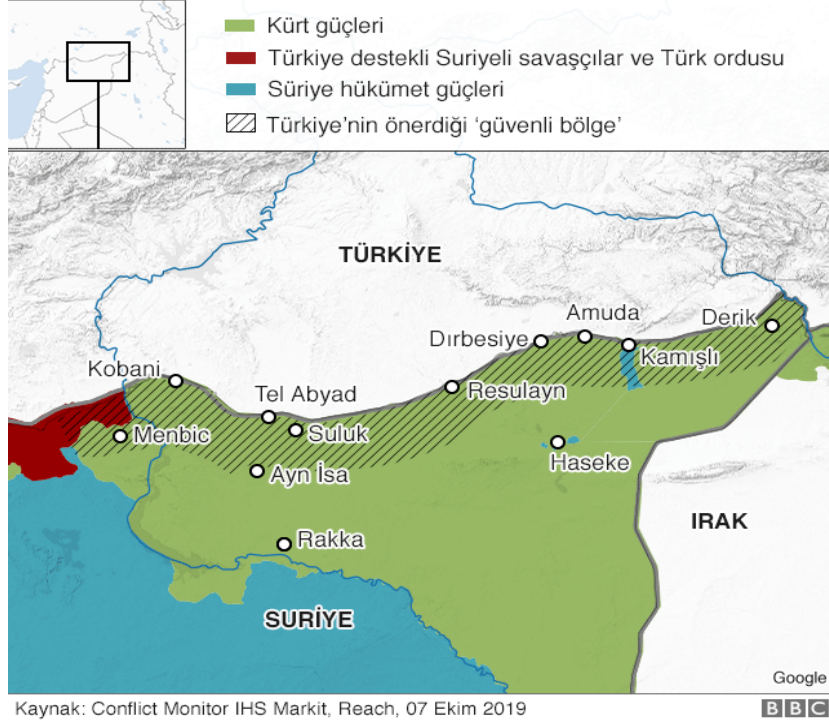
Türkiye, Ağustos 2016'daki Fırat Kalkanı Operasyonu ve Ocak 2018'deki Zeytin Dalı Harekâtı'nda sınırının Suriye tarafından hem IŞİD (Irak ve Şam İslam Devleti) hem de Suriye Demokratik Güçleri'nin saldırılarına maruz kaldığını; bu nedenle terör tehdidini azaltarak güvenliğini sağlamayı amaçladığını savunmuştur. Söz konusu operasyonlardan sonra yürütülen Ekim 2019'daki Barış Pınarı Harekâtı, sınırda güvenliği sağlamak amacıyla yürütülen kapsamlı bir süreç olmuştur (BBC Türkçe, 2019a).

Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, 5 Ekim 2019'daki AK Parti'nin 29. istişare toplantısında Harekâtın sinyalleri olan şu açıklamalarda bulunmuştur (BBC Türkçe, 2019b):

"Amacımız Fırat'ın [doğusunu da] barış pınarlarıyla sulamaktır. Bu bölgede 2 milyon kişiyi iskan etmeyi planlıyoruz. Ülkemizi terör örgütünden uzak tutmak için sürekli yüzümüze gülenlere diyoruz ki artık söz bitti. Hazırlıklarımızı yaptık, Harekât planlarımızı tamamladık, gereken talimatları verdik. Kararı verilen ve süreci başlamış olan barış pınarlarının önünü açma ihtimali belki bugün belki yarın denecek kadar yakındır."

Söz konusu açıklama ve Amerika Birleşik Devletleri (ABD) ile yapılan görüşmeler sonucunda Türk Silahlı Kuvvetleri'nin Suriye'nin kuzeyinde 9 Ekim'de başlattığı Barış Pınarı Harekâtı ile Türkiye bazı hedefler belirlemiştir. Bu çerçevede Türkiye tarafından terör örgütü olarak tanımlanan YPG'nin (Yekîneyên Parastina Gel/ Halk Koruma Birlikleri) Türkiye'nin sınırlarında bir güvenlik tehdidi yaratması nedeniyle sınırlarından 30 km ötede kuracağı güvenli bölge ile Türkiye, kendisine yapılan saldırıları önlemeyi ve Suriyeli sığınmacıları bu bölgeye yerleştirmeyi hedeflemiştir (BBC Türkçe, 2019b). Böylece Türkiye, 32 km derinlikte, doğu ile batı yönünde 444 km genişliğinde bir bölgede kontrolün sağlanmasını hedeflediğini açıklamıştır (Bkz. Harita 1; BBC Türkçe, 2019a).

Harita 1: Harekât ve Suriye'nin Kuzeyi

Kaynak: (BBC Türkçe, 2019b)

Türkiye, yürüttüğü Harekât boyunca küresel aktörlerden bölgedeki ülkelere kadar kendisine destek olunmamasını öne çıkarmıştır. Bu nedenle ilgili bölgesel ve küresel aktörlerden gelen tepkiler veya gelmeyen destek açıklamaları Türkiye'nin üzerinde durduğu bir konu olmuştur. Bu çerçevede Türkiye'nin Harekâtı'na ilişkin yaklaşımları incelemek önemli bir konu haline gelmiştir. Buna karşın, Barış Pınarı Harekâtı'na ilişkin çalışmalar çok sınırlı kalmıştır. Erol (2019), Barış Pınarı Harekâtı'na Batı medyasının nasıl yaklaştığını ele almıştır. Bu çalışmada Harekât'ın ilk üç gününde (9-11 Ekim) Batı basınında çıkan 55.849 haberin sayısal verisi incelenmiş, yaratılmaya çalışılan kamuoyu algısına odaklanılmıştır. İlgili haberlerde, Türkiye'nin Suriye'yi istila ettiği, sivilleri hedef aldığı, bölgede IŞİD'e alan açtığı, Hristiyanlara saldırıldığı, ABD'nin uyguladığı yaptırımlar ve Türkiye'ye yönelik kınamalar öne çıkan konular olmuştur. Ayvaz ve Alboğa (2019) ise, Barış Pınarı Harekâtı'na Almanya'nın yaklaşımını incelemiştir. Çalışmada Almanya mediasındaki Harekâtın uluslararası hukuka aykırı olduğundan Harekâtın neo-Osmanlılık noktasında değerlendirilmesine, Harekâtın IŞİD'i güçlendireceğinden Arap ülkelerinin Türkiye'yi kınayıp yalnız bıraktığına kadar birçok yorumun dikkat çektiği gösterilmiştir. İlave olarak, Almanya'nın Harekâtı kınayan açıklamaları da

Türkiye'ye yönelik olumsuz bir bakış açısı olduğunu göstermiştir. Bu sınırlı çalışmalar haricinde konuyla ilgili çalışma olmadığı görülmüştür.

Bu çerçevede, çalışmada Körfez Arap ülkelerinin Türkiye'nin Barış Pınarı Harekâtı'na nasıl yaklaştığı Suudi Arabistan, Umman, Kuveyt, Katar, Birleşik Arap Emirlikleri (BAE) ve Bahreyn üzerinden ele alınmıştır. Her ülkenin yaklaşımı kendi başlığında gösterilmiştir. Ayrıca belirtmek gerekir ki, Türkiye tarafından “Barış Pınarı” olarak nitelendirilen Harekât, ele alınan Arapça kaynaklarda “Barış Baharı (نبيع السلام)” olarak da verilmiştir. Bu nedenle kaynaklardan aktarılan bölümlerde Barış Baharı kullanımına da yer verilecektir. Çalışmanın konuyu Körfez Arap ülkeleri ve Arapça kaynaklar açısından incelemesi nedeniyle ilgili literatüre katkı sağlaması hedeflenmiştir.

2.KÖRFEZ ARAP ÜLKELERİNİN YAKLAŞIMI

2.1.Suudi Arabistan

Suudi Arabistan Krallığı Dışişleri Bakanı Adel bin Ahmed Al-Jubeir, Mısır'ın talebi üzerine BAE'nin gerçekleştirmiş olduğu Arap Birliği'nin acil durum toplantısı heyetine başkanlık etmiştir. Ayrıca, Türkiye'nin Suriye'ye yönelik “saldırganlığını” tartışmak üzere Mısır, Irak, Bahreyn Krallığı, Ürdün ve BAE heyetlerinin başkanlarının katılımıyla Tahrir Sarayı'nda yapılan istişare toplantısına katılmıştır. Acil durum toplantısına, İki Kutsal Caminin Sorumlusu (Suudi Arabistan), Mısır Arap Cumhuriyeti Büyükelçisi, Krallığın Arap Birliği Daimî Temsilcisi Osama bin Ahmed Nuqli ve beraberindeki Dışişleri Bakanı katılmıştır (2019, وكالة الأنباء السعودية).

Dışişleri Bakanı Adel Al-Jubeir ise, Suudi Arabistan'ın uluslararası toplumun kararlarına uygun olarak Suriye krizi için barışçıl bir çözümü desteklediğini ve Türkiye'nin kuzey Suriye'ye yönelik saldırıların IŞİD ile yürütülen mücadeleye zarar verdiğini belirterek, uluslararası toplumu askeri operasyonları durdurma çabalarını iki katına çıkarmaya çağırmıştır (2019, عكاظ).

Ülkeden aktarılan haberlerde büyük bir insani krizin yaşandığı ve insanların çaresiz bir şekilde bekleyiş içerisinde olduğu aşağıdaki fotoğraf üzerinden okuyucuya gösterilmeye çalışılmıştır.

Kaynak: (الشرق الأوسط, 2019)

Krallık, Suriye'deki Türk operasyonunu reddetmiş ve operasyonu Suriye egemenliğine saldırı olarak nitelendirmiştir. Kral Selman, Şura Konseyi'ndeki bir konuşmasında, Suriye meselesine atıfta bulunarak, “Krallığın, tüm Suriyeliler için güvenli ve birleşik bir vatan olan Suriye’yi korumak için tek çözümün siyasi bir çözüm olduğunu tekrar teyit ediyoruz” açıklamasını yapmıştır. Kral Selman, bu durumun “tüm İran güçlerinin ve onların milislerinin Suriye topraklarından çıkarılmadan” çözülemeyeceğini belirtmiştir. Kral Selman, “Krallığın, Suriye topraklarının birliğini, bağımsızlığını ve egemenliğini açık bir şekilde ihlal etmesi nedeniyle Türkiye’nin kuzeydoğu Suriye’ye askeri müdahalesini reddetme konumunu yeniden teyit ediyoruz” açıklamasıyla Harekât’a yönelik karıştıtlığını göstermiştir (2019, المصري اليوم).

Suudi Dışişleri Bakanlığı, Türkiye’nin kuzeydoğu Suriye bölgesinde başlattığı askeri operasyonu kınadığını, “Krallık, bölgesel barış ve güvenlik için bir tehdit oluşturduğu için saldırganlıkla ilgili endişesini” ifade ederek göstermiştir. Dışişleri Bakanı ise Harekâtı şu şekilde değerlendirmiştir (2019 a, سبوتنيك عربي):

"kardeş Suriye halkının güvenliğini sağlama gereğinin ve Suriye’nin istikrarı, egemenliği ve toprak bütünlüğünün sağlanması [gerekmektedir.] Türkiye tarafından öne sürülen mazeretler ne olursa olsun, kuzeydoğu Suriye’ye yönelik bu saldırganlığın ciddiyeti, bölgenin güvenliği ve istikrarı için olumsuz yansımalara sahiptir, özellikle de bu bölgelerde IŞİD’le mücadele konusundaki uluslararası çabalara zarar vermektedir”.

Suudi Dışişleri Bakanlığı’ndaki resmi bir kaynağa göre, Krallığın “Suriye topraklarının birliğini, bağımsızlığını ve egemenliğini açık bir şekilde ihlal ederek, Suriye'nin kuzeydoğu bölgelerinde Türk ordusu tarafından yürütülen saldırganlığı" kınadığı duyurulmuştur. Benzer şekilde Suudi Basın Ajansı’na göre Krallık, bölgesel güvenlik ve barış için bir tehdit oluşturan saldırganlık konusundaki endişelerini dile getirmiş ayrıca Suriye halkının kendi güvenliğini, Suriye'nin istikrarını, egemenliğini ve toprak bütünlüğünü koruması gerektiğini vurgulamıştır (2019 a, العربية).

2.2. Katar

Türkiye’nin Harekâtı’nın “şaşırtıcı olmadığını, bu Harekâtın uluslararası tarafların Ankara’nın silahlı ‘terörist gruplara’ karşı uyarılarını dinlememesi nedeniyle kaçınılmaz hale geldiğini” belirten Katar’ın Ankara Büyükelçisi Salem Mübarek El Şafi, Türkiye’nin söz konusu Harekâtı ile ilgili yaptığı açıklamalarda, Katar’ın Türkiye ile birlikte olduğunu Katar gazetesi “Al Sharq (الشرق)” ile yaptığı röportajda şu şekilde belirtmiştir (2019 a, RT أسأل أكثر):

“Ankara’nın operasyonun başladığını açıklamasından hemen sonra, Katar Emiri Tamim bin Hamad bin Halife El Thani’nin Türkiye Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan ile yaptığı telefon görüşmesi geniş kapsamlı Arap kınamasına maruz kalan Türkiye’nin Harekâtı için ‘açık bir destek mesajı’ olmuştur. Bu temas Türkiye için çok hassas bir zamanda, özellikle kınama ve tehdit arasında değişen küresel tepkiler zamanında gelmiştir. Katar Devleti,

Türkiye'nin sınırlarını ve ulusal güvenliğini terörist saldırılara karşı savunma hakkını desteklediğini, Türkiye'nin endişelerini ve korkularını anladığını, meşru haklarını kullanmalarına destek olmuştur.”

Katar Şura Konseyi üyesi Dr. Yousef Al-Khater ise Sputnik'e verdiği demeçte, “Katar’ın Türkiye ile ilgili açıklaması açık ve net. Suriye’nin Türkiye ile olan sınırlarının Suriye tarafından teröristlerin sızmasına karşı korunmaması veya topraklarında kalmasını engellememesi nedeniyle güvensiz hale geldiğini” belirtmiştir (2019 b, سبوتنیک عربي). Başka bir deyişle, Suriye’den kaynaklanan nedenlerden dolayı Türkiye’nin Harekât yapmak durumunda kaldığını ifade etmiştir.

Katar Dışişleri Bakanı Şeyh Muhammed bin Abdul-Rahman, “Suriye’deki Türk operasyonunu anlıyoruz” şeklinde verilen desteği yinelerken “Türkiye’nin kendi topraklarına ulaşmaya kadar tehditlere karşı sabırlı olamayacağını” vurgulamış ve “Türkiye, onunla savaşan silahlı (ayrılıkçı terörist) gruplara karşı uyardı, ancak kimse onu dinlemedi” diyerek Katar’ın Türkiye’ye yönelik olumlu yaklaşımını göstermiştir (2019 a, الجزيرة).

Bu çerçevede genel anlamda belirtilebilir ki, Türkiye-Katar ilişkileri, iki ülke arasında başta Orta Doğu olmak üzere birçok bölgesel ve uluslararası meseleye ilişkin bir görüş birliği ile çeşitli düzeylerde sürekli bir iş birliği içerisinde ilerlemektedir. Söz konusu ilişki bazı tepkilere de neden olmuştur. Kasım 2019’da Türkiye Dışişleri Bakanı Çavuşoğlu yaptığı açıklamada “güvenli bölge”nin kurulmasına destek sağlayan tarafın Katar hükümeti olduğunu ayrıca Katar Emiri Şeyh Tamim bin Hamad bin Halife ile tanıştığını, Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan’ın selamlarını ekleyerek, Katar’a Barış Baharı sürecinde sağladığı destek için teşekkür ettiğini belirtmiştir (2019 b, العربية).

Türkiye Dışişleri Bakanı Mevlüt Çavuşoğlu’nun Katar’a Suriye’deki askeri Harekâta verdiği destek için yaptığı teşekkür açıklaması, bölgesel ve uluslararası tepkilere neden olmuştur. Örnek olarak, Suudi Arabistan’dan siyasi analist Dr. Abdullah Al-Assaf, Sputnik’e yaptığı açıklamada şu hususları belirtmiştir (2019 c, سبوتنیک عربي):

“Türk dışişleri bakanının, Fırat’ın doğusundaki Türk askeri operasyonuna verdiği destek için Katar’a teşekkür ettiğine dair attığı tweet de çok fazla mesaj vardır. Katar, Arap topluluğunun [görüşü] dışında tweet atarak ve terörizme verdiği desteği boykot ederek Arap Dörtlüsü’nün güvenilirliğini ve doğruluğunu bir kez daha göstermiştir. Bu mesaj, Katar’ın hazinelerini ve topraklarını bir Arap ülkesini işgal etmek için Arap olmayan bir ulusa açtığının en büyük kanıtı olmuştur. Katar’ın kötülüğü Mısır, Suudi Arabistan, Birleşik Arap Emirlikleri ve Bahreyn de dahil olmak üzere birçok ülkeyi etkilemiş ve şimdi Türkiye sınırsız mali destek için yeniden harekete geçmiş ve bu durum da Türkiye’nin Katar’a olan minnettarlığı için Katar hükümetine şükranlarını ifade etmesini sağlamıştır.”

2.3. Bahreyn

9 Ekim 2019'da Bahreyn Krallığı Dışişleri Bakanlığı yaptığı açıklamada Türkiye'nin uluslararası hukuk kurallarını ihlal ederek Suriye'nin egemenliğine ve toprak bütünlüğüne yönelik olarak kuzeydoğu Suriye'ye başlatmış olduğu askeri saldırıyı şiddetle kınadığını açıklamıştır. Bahreyn Dışişleri Bakanlığı'nın Türkiye'nin "kardeş Suriye'nin kuzeyindeki askeri saldırılarını" mümkün olan "en şiddetli ifadelerle" kınaması dikkat çekmiştir (2019, العين الإخبارية). Ayrıca Bakanlık tarafından yapılan açıklamada şu hususlara dikkat çekilmiştir (2019 c, العربية ; 2019 b, اسأل أكثر RT):

"Dışişleri Bakanlığı, Arap Devletleri Birliği'nin bu saldırganlığa karşı birleşik bir Arap pozisyonu alması için acil bir toplantı çağrısını desteklerken; Güvenlik Konseyi'ni güvenlik ve barışı koruma çabalarını sürdürmek ve bu çabaları destekleyecek bir ortam oluşturması için süratle sorumluluklarını yerine getirmeye ve Suriye'nin egemenliğini, birliğini ve toprak bütünlüğünü korumak için (Cenevre 1) sözleşmesi ve Güvenlik Konseyi Kararı'na (2254) dayanarak Suriye'de barışçıl bir çözüme ulaşmaya çağırıyor."

13 Ekim 2019'da Dışişleri Bakanı Şeyh Halid bin Ahmed El Halife, Bahreyn'in Türkiye'nin Suriye'ye yönelik saldırganlığını reddettiğini, bu saldırganlığın bir Arap ülkesinin egemenliğinin açık bir şekilde ihlali olduğunu ifade etmiştir. Şeyh Halid bin Ahmed, Al-Ayyam'a (الأيام) verdiği özel bir röportajda şu uyarıları yapmıştır: Suriye'deki bu istismar durumundan ve Fırat'ın Kuzeydoğu bölgelerinde kontrolün olmayışı, Türkiye'nin Suriye'nin topraklarını "yutmasına (لابتلاع)" neden oluyor. Ayrıca Şeyh Halid bin Ahmed'e göre, Arap ülkelerinin Türkiye'nin bu saldırganlığı karşısındaki eylem eksiklikleri bu ülkelerin gelecekteki olaylardan sorumlu olmalarına da neden olacaktır (2019, الأيام).

2.4. Umman

Diğer Körfez Arap ülkelerinden farklı bir çizgide duran Umman'ın konuyla ilgili açıklamaları yok denecek kadar az kalmıştır. Türkiye'nin Harekâtı'na karşı olma veya destek olarak yorumlanabilecek ölçüde devlet yetkililerinden bir açıklama gelmemiştir. Konuyla ilgili olarak basına yansıyan bir haberde, Arap Devletleri Birliği Konseyi'nin Irak başkanlığında toplanan Arap Dışişleri Bakanları Türkiye'nin Suriye'ye müdahalesini görüşmek üzere yaptıkları toplantıda Umman Saltanat heyetini Büyükelçi Dr. Ali bin Ahmed temsil etmiştir (2019, وكالة الأنباء العمانية).

2.5. Birleşik Arap Emirlikleri

9 Ekim 2019 tarihli haberde, BAE Suriye'ye karşı "Türk askeri saldırganlığını" en güçlü şekilde kınadığını açıklamıştır. BAE Dışişleri Bakanlığı ve Uluslararası İş Birliği Bakanlığı'ndan yapılan açıklamada, "bu saldırganlığın tehlikeli bir gelişmeyi ve kardeş Arap ülkesinin egemenliğine uluslararası hukuk kurallarına aykırı olarak açık ve kabul edilemez bir saldırıyı temsil ettiğini" belirtmiştir. Açıklamada, BAE'nin istikrarlı duruşu ve Arap ulusal güvenliğini etkileyen, uluslararası

barış ve güvenliği tehdit eden her şeyi reddetmesinin Suriye'nin birliği ve toprak bütünlüğü hakkında "uyarı" olduğu vurgulanmıştır (2019 d, العربية).

BAE kökenli Albayan (البيان) Harekât'a ilişkin haberinde şu şekilde bir değerlendirme yapmıştır (2019 a, البيان):

"Türkiye'nin Suriye'ye karşı agresif savaşı bugünkü haliyle "Barış Baharı" adı altında devam ediyor. Ama bu "Barış Baharı" binlerce sivilden akan kana ve binlerce sivilin de yerlerinden edilmesine neden oldu. Suriye Demokratik Güçleri, Ankara'nın on binlerce insanı yerinden edilmeye zorlayan büyük bir saldırganlık başlatmasından bir gün sonra Türk kuvvetlerinin ülkenin kuzeydoğu kontrol alanlarında ilerlemelerini önlemek için şiddetli çatışmalara girişti. İnsani yardım kuruluşları, Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'nin Türk saldırganlığını tartışmak üzere acil bir kapalı toplantı düzenlediği süreçte yeni bir insani krizin yaşanması konusunda uyardı."

BAE Dışişleri Bakanı Anwar Gargash, "Türkiye ile yüzleşmek, Suriye'den çıkarmak, siyasi bir çözüm üzerinde çalışmak ve Suriye'deki Arap rolünü etkinleştirmek için sağlam bir Arap duruşu çağrısında" bulunmuş ve şu hususları belirtmiştir (2019 c, سبوتنیک عربي).

"Türkiye'nin Suriye'ye yönelik saldırganlığının tehlikeli yankıları [olacak] ve küresel toplum insani bir krizle karşı karşıya [kalacaktır]. Uluslararası toplumu Türk saldırganlığına karşı sorumluluklarının farkında olmaya ve siyasi bir çözüme odaklanmaya [çağırıyorum]. BAE, "Suriye topraklarında" herhangi bir yabancı gücün varlığını tamamen ve kesin olarak [reddetmektedir]."

Dışişleri Bakanı Gargash, Suriye'deki gelişmeleri "mevcut Arap bölünmesinin sonuçları" olarak şu şekilde değerlendirmiştir (2019, قاسيون):

"Suriye'yi çevreleyen tehlikeli gelişmeler, şu anki Arap bölünmesinin yankılarıdır. Arap ülkeleri kurumlarını çökertti, egemenliklerini ihlal etti ve kendi ulusal topraklarının birliği içinde tehdit edildi. [...] Arap bölgesel sisteminin geri dönüşü için çalışmaktan başka bir yol yok, bu yüzden önümüzdeki bu olay mevcut bölüm tarafından anlatılan sürdürülebilir krizlerin tohumlarıdır."

Al Arabiya'nın 10 Ekim 2019 tarihli haberinde Türkiye'nin Suriye'nin kuzeyindeki operasyonunda Kürtler ve Araplar haricinde bu bölgede yaşayan Yezidiler, Ermeniler, Süryaniler gibi etnik ve dini azınlıklar için "soykırım (إبادة)" yaşanması tehlikesine dikkat çekilmiştir (2019 e, العربية). Al Arabiya, başka bir haberinde Suriye Demokratik Güçleri Koordinasyon ve Askeri Operasyonlar Merkezi'nin resmi Twitter sayfasında, Suriye'nin kuzeyinde tüm Suriye sınırı boyunca şiddetli çatışmalar yaşandığını, Türk ordusunun Malikiyah, Qamishli, Ras al-Ain, Tal Abyad ve Darbasiyah'dan Cerablus'a büyük çaplı bir saldırı başlattığını, saldırıların sivillerin evlerini terk etmeye zorlamayı da hedeflediğini belirtmiştir (2019 f, العربية).

Harekât'ın düzenlendiği bölgede yaşayan insanların evlerini terk etmek zorunda kalmaları üzerinden aşağıda kullanılan fotoğraf dikkat çekicidir. Türkiye'nin "Barış Pınarı Harekâtı" ile Suriye'nin kuzeyine başlatmış olduğu operasyonun sonucunda binlerce kişinin yerlerinden ve yurtlarından edildiği gösterilmeye çalışılmıştır.

Kaynak: (2019 b, البيان)

Suudi Arabistan gibi BAE de "Türkiye'nin Suriye'ye yönelik askeri saldırganlığını" kınadığını, "bunun tehlikeli bir gelişmeyi, kardeş Arap ülkesinin egemenliğine karşı açık ve kabul edilemez bir saldırıyı ve Arap işlerine açık bir müdahaleyi temsil ettiğini" belirtmiştir (2019 b, الجزيرة).

BAE defalarca Türk kuvvetlerinin Suriye topraklarından çekilmesi gerektiğinden bahsederken, Türkiye'yi bölgedeki politikaları için sert bir şekilde eleştirmiş ve Türkiye'yi diğer ülkelerin işlerine müdahale etmekle suçlarken Suriye'nin yaşadığı krize daha fazla Arap müdahalesi gerçekleşmesi için çağrıda bulunmuştur (2019, قاسيون).

2.6. Kuveyt

9 Ekim 2019'da Kuveyt Dışişleri Bakanlığı tarafından yapılan açıklamada, Türkiye'nin Suriye'nin kuzeydoğusundaki askeri operasyonlarının bölgedeki güvenlik ve istikrar için bir tehdit oluşturduğunu, Türkiye'nin başvurduğu askeri seçeneği sınırlandırması gerektiğini belirtmiştir. Kuveyt Dışişleri Bakanlığı'ndaki resmi bir kaynak ise "kuzeydoğu Suriye'deki Türk askeri operasyonları [...] uluslararası toplum tarafından aranan siyasi çözüm şansını baltalayacak bir hamle" olarak değerlendirmiştir (2019, القيس).

10 Ekim 2019'da Ürdün ile birlikte Kuveyt'in Kuzey Suriye'deki askeri operasyonu kınayan bildirimler yayınlayan ülkelere katıldıkları görülmüştür. Buna karşılık Kuveyt, "Barış Baharını" "saldırganlık" veya "işgal" olarak tanımlamadığı için, Ürdün ve diğer Arap ülkelerine kıyasla Türkiye'ye karşı görece sert bir duruş sergilememiş, buna karşın sürecin durdurulmasını istemiştir (2019, عربي, 21).

12 Ekim 2019’da Kuveyt Dışişleri Bakan Yardımcısı Khaled Al-Jarallah, Türkiye’nin Suriye’deki askeri operasyonunun bölgedeki güvenlik ve istikrarı tehdit edeceğini, bölgedeki durumu daha karmaşık hale getireceğini, gerginliği artıracak ve Suriye krizinin siyasi bir çözüme ulaşma şansını zayıflatacağını vurgulamıştır. Al-Jarallah ayrıca Türkiye’nin Suriye’ye yönelik saldırganlığını tartışmak için yaptığı açıklamada Türkiye’nin Kuzey Suriye’ye yönelik saldırganlığını durdurması ve Suriye’nin toprak bütünlüğünü ve bu saldırganlığın olumsuz sonuçlarının sorumluluğunu vurgulamıştır. Harekât’tan sonra bölgede yayılacak terörizme de dikkat çekmiştir (2019, البلد).

3.SONUÇ

Türkiye, bölgesinde yaşadığı terör ve güvenlik sorununa karşı Irak ve Suriye’de birçok sınır ötesi operasyon gerçekleştirmiştir. Ekim 2019’daki Suriye’ye yönelik Barış Pınarı Harekât’ı da bu çerçevede yapılmıştır. Türkiye’nin Harekât sürecinde kabul etmediği/ şikayet ettiği konulardan biri de düzenlediği Harekât için kendisine destek olunmamasıdır. Çalışmada ele alınan Körfez Arap ülkelerinin Türkiye’nin Harekâtı’na yaklaşımları aşağıdaki tabloda gösterilmiştir. Tablodan da görülebileceği gibi, altı ülkenin sadece biri -Katar- belirgin bir şekilde Türkiye’nin Harekâtı’nın haklılığına destek olmuş ve Türkiye’nin yanında yer aldığı ilan etmiştir. Umman’ın ise konuyla ilgili söylemlerinin olmadığı görülmüştür. Geri kalan ülkeler ise hem Suriye’de hem de bölgedeki güvenlik ve terör sorununu tırmandıracağı gerekçesiyle belirgin bir şekilde Türkiye’nin Harekâtı’na karşı çıkmışlardır.

Ülke	Yaklaşım
Suudi Arabistan	Karşı
Katar	Destekçi
Bahreyn	Karşı
Umman	-
Birleşik Arap Emirlikleri	Karşı
Kuveyt	Karşı

Türkiye Dışişleri Bakanı Çavuşoğlu, Körfez ülkelerinin kuzey Suriye’deki Türk askeri operasyonu için yaptıkları kınama açıklamalarını şiddetle kınamış ve Suudi Arabistan ve BAE’nin eleştirilerine “Yemen’de şu anda bu operasyona karşı çıktığınız kadar çok fazla sivil öldürdünüz ve aç bıraktınız” şeklinde yanıt vermiştir. IŞİD ile mücadele sürecini engelleyeceği ve insani krize yol açacağı bahanesiyle bu operasyona yöneltilen eleştirileri güçlü bir şekilde kınadığını ifade eden Çavuşoğlu, bu ülkelere yanıt olarak “iki yüzlülüklerini yüzlerine vurmaktan yorulduk, maalesef onlar yorulmadılar fakat biz onların yüzlerine vurmaya devam edeceğiz” açıklamasını yapmıştır (الجزيرة 2019c).

Türkiye’nin bu süreçte, güvenlik ve terör sorunu çerçevesinde yürüttüğü söz konusu Harekât, kendisine karşı olan ülkeler temelinde nasıl bir siyasi durum içinde kaldığını göstermiştir. Öyle ki, söz konusu ülkelerin bazı açıklamalarında “soykırım”, “işgal”, “saldırı”, “saldırgan” gibi kelimelerle olayı açıklamaları yaklaşımlarını yansıtmaktadır. Bu nedenle, sonraki yıllarda gerçekleşmesi muhtemel

operasyonlarda/ Harekâtlarda geçmiş deneyimler temelinde ilgili veya taraf ülkelerin yaklaşımlarını öngörecektir bir süreç takip etmek doğru bir yönelim olacaktır.

Kaynakça

- الأيام (2019) "سقف في وجه العدوان التركي على سوريا",
(11.11.2019),<https://www.alayam.com/alayam/first/820482/News.html>.
- البلد (2019) "نائب وزير الخارجية الكويتي: العملية العسكرية التركية في سوريا تهدد الأمن والاستقرار بالمنطقة",
(13.11.2019), <https://www.elbalad.news/4016197>.
- البيان (2019 a) "مسؤول أمريكي يندد بـ"تطهير عرقي" من جانب تركيا في سوريا",
https://www.albayan.ae/one-world/overseas/2019-11-08-1.3695418?itm_source=parse-api,
(18.11.2019).
- البيان (2019 b) "مقتل مدنيين وأكثر من 60 ألف نازح حصيلة اليوم الأول لما يسمى «نبع السل»
العدوان التركي على الشمال السوري يشرد الآلاف",
(16.11.2019) <https://www.albayan.ae/one-world/arabs/2019-10-11-1.3671318>.
- الجزيرة (2019 a) "تحدث عن الإخوان وصفقة القرن.. وزير الخارجية القطري: نتفهم العملية التركية في سوريا",
تحدث-عن-الإخوان-وصفقة-القرن-وزير-الخارجية-القطري-نتفهم-العملية-
<http://mubasher.aljazeera.net/news/>-العملية-
التركية-في-سوريا, (15.11.2019).
- الجزيرة (2019 b) "تركيا ترد على انتقادات السعودية والإمارات للعملية العسكرية شمال سوريا",
أنقرة-السعودية-والإمارات-سوريا/10/10/2019 <https://www.aljazeera.net/news/politics/2019/10/10> (16.11.2019).
- الجزيرة (2019 c) "تركيا ترد على انتقادات السعودية والإمارات للعملية العسكرية شمال سوريا",
أنقرة-السعودية-والإمارات-سوريا/10/10/2019 <https://www.aljazeera.net/news/politics/2019/10/10> (16.11.2019).
- RT اسأل أكثر (2019 a) "قطر: عملية تركيا في سوريا خطوة لدعم الاستقرار وبعثنا رسالة تأييد واضحة",
ر-رسالة-/#قطر-عملية-تركيا-في-سوريا-خطوة-لدم-الاستقرار-بعثنا-
https://arabic.rt.com/middle_east/1054967-
تأييد-واضحة-لها-, (12.11.2019).
- RT اسأل أكثر (2019 b) "البحرين تدين العملية العسكرية التركية في سوريا",
البحرين-تدين-العملية-العسكرية-التركية-في-سوريا/#البحرين-تدين-
https://arabic.rt.com/middle_east/1050466-
عدوان تركيا-, (12.11.2019).
- سيوتنيك عربي (2019 a) "أول تعليق من السعودية على "العدوان التركي" في سوريا"

- https://arabic.sputniknews.com/arab_world/201910091043104563--من-السعودية-على-العدوان-التركي-في-سوريا, (16.11.2019).
سيوتنيك عربي (b 2019) "رسائل قطر بإعلان دعم العملية العسكرية التركية في سوريا",
https://arabic.sputniknews.com/arab_world/201911041043326187--من-السعودية-على-العدوان-التركي-في-سوريا, (16.11.2019).
سيوتنيك عربي (c 2019) "رسائل قطر بإعلان دعم العملية العسكرية التركية في سوريا",
https://arabic.sputniknews.com/arab_world/201911041043326187--من-السعودية-على-العدوان-التركي-في-سوريا, (16.11.2019).
الشرق الأوسط (2019) "العملية التركية في سوريا مستمرة... و60 ألف مدني نزحوا من مناطق القتال",
<https://aawsat.com/home/article/1939661>--من-السعودية-على-العدوان-التركي-في-سوريا-مستمرة-و60-ألف-مدني-نزحوا-من-مناطق-القتال, (14.11.2019).
عكاظ (2019) "قطر والصومال تتحفظان على البيان الختامي, الجامعة العربية: إجراءات رادعة ضد تركيا",
<https://www.okaz.com.sa/politics/na/1750927>, (18.11.2019).
العربية (a 2019) "الإمارات: العدوان التركي" تدخل صارخ في الشأن العربي",
<https://www.alarabiya.net/ar/arab-and-world/gulf/2019/10/09/>--من-السعودية-على-العدوان-التركي-في-سوريا, (14.11.2019).
العربية (b 2019) "الوزير أوغلو: نشكر قطر على تمويلها العملية العسكرية التركية في شمال سوريا",
<https://www.alarabiya.net/ar/arab-and-world/2019/11/03/>--من-السعودية-على-العدوان-التركي-في-سوريا, (14.11.2019).
العربية (c 2019) "البحرين: الهجوم التركي اعتداء على سيادة سوريا",
<https://www.alarabiya.net/ar/arab-and-world/gulf/2019/10/09/>--من-السعودية-على-العدوان-التركي-في-سوريا, (15.11.2019).
العربية (d 2019) "الإمارات: العدوان التركي" تدخل صارخ في الشأن العربي",
<https://www.alarabiya.net/ar/arab-and-world/gulf/2019/10/09/>--من-السعودية-على-العدوان-التركي-في-سوريا, (14.11.2019).
العربية (e 2019) "العملية التركية.. من يقاتل إلى جانب أنقرة في سوريا؟",
<https://www.alarabiya.net/ar/arab-and-world/syria/2019/10/10/>--من-السعودية-على-العدوان-التركي-في-سوريا, (14.11.2019).
العربية (f 2019) "تركيا تقصف شمال شرقي سوريا.. وذعر بين السكان",

<https://www.alarabiya.net/ar/arab-and-world/syria/2019/10/09/-شمال-العملية-العسكرية-في-شمال-شرق-سوريا>, (14.11.2019).

عربي 21 (2019) "الأردن والكويت يدينان عملية "نزع السلاح" التركية في سوريا",

<https://arabi21.com/story/1214136/الأردن-والكويت-يدينان-عملية-نزع-السلاح-التركية-في-سوريا>, (19.11.2019).

العين الإخبارية (2019) "البحرين تدين عدوان تركيا على سوريا: انتهاك للقانون الدولي",

<https://al-ain.com/article/1570652602>, (20.11.2019).

قاسيون (2019) "الامارات تعلن عن موقفها من العملية العسكرية التركية في شمال سوريا",

<https://www.qasioun-news.com/ar/news/show/197652>, (20.11.2019).

وكالة الأنباء السعودية (2019) "سياسي / مجلس وزراء الخارجية العرب يطالب مجلس الأمن بوقف العدوان التركي

على سوريا", <https://www.spa.gov.sa/1981313>, (12.11.2019).

وكالة الأنباء العمانية (2019) "بدء اجتماع طارئ لوزراء الخارجية العرب لبحث التدخل التركي على سوريا بمشاركة

السلطنة" (17.11.2019), https://omannews.gov.om/Culture_Arabic/ArtMID/483/ArticleID/1180,

المصري اليوم (2019) "الملك سلمان: التدخل العسكري التركي في سوريا تعد سافر على سيادتها",

<https://www.almasryalyoum.com/news/details/1445022>, (17.11.2019).

Ayvaz, M. E. ve Alboğa, İ. (2019) *Bariş Pınarı Harekâtı'na Yönelik Almanya'nın Yaklaşımı*, SETA Perspektif, Sayı 249.

BBC Türkçe. (2019 a). Bariş Pınarı Harekâtı: 5 soruda Fırat'ın doğusunda başlayan operasyon 14 Ekim 2019, <https://www.bbc.com/turkce/haberler-turkiye-49961559>

BBC Türkçe. (2019 b) Bariş Pınarı Harekâtı hakkında neler biliniyor? 14 Ekim 2019, <https://www.bbc.com/turkce/haberler-turkiye-50017159>

Erol, M. (2019) *Batı Basınında Bariş Pınarı Harekâtı*, SETA Analiz, Sayı 297.